

Bakgrund Chungdak Koren

Chungdak Koren föddes i Phari 1951. Efter att hon avslutat college arbetade hon som frivillig i Transit School i Dharamsala 1967-68. Åren 1968-69 anställdes hon som chef för den kooperativa bosättningen i Sonada, Darjeeling. 1969 fick hon ett stipendium och reste till Norge för att utbilda sig till sjuksköterska och specialiserade sig på dialys. Hon arbetade som sjuksköterska i 19 år samtidigt som hon var aktiv både inom tibetanernas förening och Norska Tibetkommittén.

Hon var en av grundarna av den Norska Tibetkommittén. 1989 utnämndes hon till koordinator mellan Office of Tibet och Nobelpriskommittén för att organisera Nobelprisutdelningen till Dalai Lama. Hon är också en av grundarna till Voice of Tibet (som vi berättar om i det här numret av tidningen) och ingår fortfarande i styrelsen. Från 1995-2001 var hon representant för Dalai Lamas Tibetkontor i Genève. Sedan 2002 var hon ordförande för Norska Tibetkommittén och styrelseledamot i International Campaign for Tibet (Europa). 2008 fick hon det norska PEN Ossietzky-priset för sitt människorättsarbete. Sedan 2011 är hon representant för tibetanerna i Europa i den tibetanska exilregeringen.

Tibetanska kvinnor på frammarsch i politiken

Tibetanska kvinnor spelar allt större roll i politiken, åtminstone i exil. En av dem som länge varit aktiv är Chungdak Koren, bosatt i Norge och representant för Europas tibetaner. Hon försöker alltid uppmuntra sina tibetanska systrar.

INTERVJU AV KATRIN GOLDSTEIN-KYAGA * FOTO: GEORGIA SANDBERG

CHUNGDAK KOREN flydde från Tibet 1959 tillsammans med sin familj. Hon är född i Phari, en stad på 4360 meters höjd nära Bhutans gräns. Genom sitt läge mellan Tibet, Bhutan och Indien var staden tidigare en livlig knutpunkt för handel med te och skinn. Chungdak gick i skola i Kalimpong och Dehradun och med hjälp av ett stipendium kunde hon 1969 åka till Norge och utbilda sig till sjuksköterska. Där var hon en av grundarna av den norska Tibetkommittén och sedan dess har hon haft många uppdrag för den tibetanska exilregeringen. Här följer en intervju med henne:

Du var en liten flicka när ni flydde från Tibet. Kommer du ihåg något av flykten?

– Min far var en handelsman i Phari. Det kom en massa rödgardister till vårt hus, och till slut var vi tvungna att fly. Genom att vi hade hus i Sikkim och min pappa också hade ett kontor i Kalimpong underlättades vår flykt.

Hur är situationen för kvinnor inom politiken i exil och i Tibet?

– Förr i Tibet hade kvinnorna inte så mycket att säga till om inom politiken, men i exil har tibetanska kvinnor tack vare Dalai Lama fått mer att säga till om. Genom den demokratiska konstitution som han införde har kvinnorna kommit in i parlamentet. Det finns ingen diskriminering mot kvinnor bland tibetaner. Att de inte har så

mycket att säga till om beror delvis på dem. De måste göra något själva, tro på sig själva. Men nuförtiden är det mycket bättre.

– I parlamentet, som består av 46 platser, är tio reserverade för kvinnor. Men de blir allt starkare. På ministernivå är två kvinnor, men vi behöver fler. Särskilt på departementsnivå. För tillfället finns det bara en kvinna. Jag har tagit upp det i parlamentet. Det behövs också kvinnor som ledare för bosättningarna. De är alldeles för få. Problemet är att kvinnorna inte har självförtroende. Jag försöker alltid uppmuntra dem.

– I Tibet är situationen mycket sämre. Det finns kvinnor som har politiska poster, men de har ingen verklig makt. Det finns

en del starka kvinnor som aktivisten och bloggaren Tsering Woeser och en del kvinnliga författare.

Har du själv upplevt något problem som kvinna inom politiken?

– Personligen har jag inte upplevt några problem som kvinna i politiken. Det är naturligtvis en utmaning. Man måste slåss. Som kvinna behandlas man lite annorlunda. Männen tror inte att vi klarar av våra uppgifter. De tror att vi är bäst på att baka och på att skaffa bidrag. De ser mig som en kvinnoaktivist som i nordiska länderna. När vi hävdar våra åsikter tror de att det är påvekan av womens' lib i väst, men det har inget med det att göra.

Hur kan situationen för kvinnor inom politiken förbättras? I exil, i Tibet?

– Jag tror att situationen successivt förbättras för kvinnorna, särskilt som de får högre utbildning. Nu finns det ju många kvinnor i exil som har doktorerat, till exempel B. Tsering, före detta ordförande för Tibetan Women's Association. För närvarande är hon lektor på Bangalores universitet.

– I Tibet är situationen mycket sämre. Vi försöker påverka dem via radion, uppmuntra dem.

Hittills har Dalai Lamas medelvägspolitik inte lett till några resultat. Hur ser du själv på medelvägspolitiken?

(Medelvägspolitiken innebär att tibetanerna inte ställer krav på självständighet, men att deras rätt till egen kultur, religion och nationell identitet respekteras. Förf. anm.)

– Problemet med medelvägspolitiken är att vår motpart är Kina. Hade vi haft en civiliserad motpart hade det varit annorlunda. Men de måste till slut inse att det inte finns något annan väg. Det internationella samfundet måste påverka dem. Jag tror inte på pratet om självständighet. Det är bara att kasta bort tiden. De som argumenterar för det måste komma med konkreta förslag till en lösning på konflikten mellan Tibet och Kina.

Hur har den tibetanska exilpolitiken förändrats i och med att Dalai Lama har dragit sig tillbaka? Positivt, negativt?

– Problemet är att det är väldigt svårt att klara sig utan Dalai Lama som ledare, både inne och utanför Tibet. För mig är han den legitima, politiska ledaren. Det kan jag inte ändra på. Det är svårt att acceptera en annan person. Det är också en fråga om att vi måste ha en person som kan accepteras av tibetanerna i Tibet, även en motpart till

kineserna. Kineserna accepterar ingen annan. Jag tycker att det var lite för tidigt att Dalai Lama drog sig tillbaka. Samtidigt är det bra att omvärlden ser att vi har ett demokratiskt system. Vi har inte diktatur. Det här är också något som Dalai Lama har arbetat för länge.

Du var koordinator för organisationen när Dalai Lama fick Nobelpriset. Hur kändes det när Dalai Lama fick priset?

– Att Dalai Lama fick Nobel-priset var det bästa som kunde hända tibetanerna. Då hoppades vi att vi var nära en lösning på Tibet-frågan. Många dörrar öppnades. Dalai Lama kunde träffa en mängd av världens ledare. Det gav också tibetanerna i Tibet hopp.

Vad tror du om Tibets framtid?

– Om vi kommer till en överenskommelse

inom ramen för medelvägspolitiken, så måste vi ta konsekvenserna av det. I så fall måste vi återvända till Tibet. Det blir en kamp. Nu efter 50 år är det kanske inte så många som accepterar det. Det är en massa frågor som måste avgöras. Ska vi till exempel ha kinesiska pass? Jag skulle inte vilja ha det, hellre ett norskt pass. Jag lämnade Tibet som tibetan, aldrig som en kines.

– Kineserna säger att vi är kineser. Jag har försökt att få tillstånd att besöka Tibet många gånger men alltid fått nej. Om de anser mig vara kines, varför ger de mig i så fall inte visum?

– Till sist skulle jag vilja säga att Svenska Tibetkommittén är en av de äldsta stödföreningarna för Tibet. Tibetkommittén var den första som deltog i demonstrationen 10 mars. Fortsätt ert arbete för Tibet och glöm oss inte! *

